

Dictàmens

**Dictamen sobre el
procés metodològic
i la valoració dels
continguts del Pla
Director Municipal de
Participació Ciutadana**

4

© de l'edició: **Ajuntament de Barcelona
Consell de Ciutat**

© de les fotografies: **Eloi Bonjoch**

Suport tècnic de la comissió:

Carles Riera i Jordi Pascual

Fundació Desenvolupament Comunitari

Disseny Gràfic: **Miquel Puig**

Impressió: **Gràfiques Ortells S.L.**

D.L. B-XXXX-2012

Gener 2012

www.conselldeciutat.cat

Imprès en paper ecològic

ÍNDEX

04 **Introducció**

06 **2. Valoració del procés metodològic d'elaboració del PDMPC**

09 **3. Valoració del contingut del PDMPC**

12 **Annex 1. Aportacions al debat i seguiment del procés d'elaboració del PDMPC**

33 **4. Pla de treball**

35 **5. Membres de la comissió**

Introducció

Aprovat pel Ple del Consell de Ciutat el 20-07-2010

Com a màxim òrgan de participació de la ciutat, el Consell de Ciutat, mitjançant la Comissió de Treball creada a aquest efecte i d'acord amb la seva funció de validar, emet aquest dictamen sobre el procés d'elaboració del Pla director municipal de participació ciutadana (d'ara endavant, PDMPC).

Aquest document complementa un primer dictamen (que s'adjunta com a annex) que recollia les aportacions al debat sobre el contingut del PDMPC presentat al Ple del Consell de Ciutat del 26 de gener de 2010¹, i valora, d'una banda, el contingut de l'últim esborrany del Pla i, de l'altra, el procediment emprat per elaborar-lo.

.....
1. Ens referim al document Dictamen sobre el disseny del Pla director municipal de participació ciutadana. Aportacions al debat i seguiment del procés d'elaboració.

1. Valoració del procés metodològic d'elaboració del PDMPC

Des de l'inici del procés d'elaboració del Pla i de la creació, al juny de 2009, de la corresponent Comissió de Treball del Consell de Ciutat, aquesta ha disposat de la informació necessària per seguir i valorar el procés, així com per fer-hi les seves aportacions i propostes, tant en la fase de diagnosi com en la fase de redacció del Pla. La Comissió sempre ha estat ben informada per part de la Direcció de Participació, i s'han establert metodologies i calendaris adequats al correcte desenvolupament del pla de treball acordat i a la tasca supervisora del Consell. També es valora positivament la facilitat amb què els diversos actors implicats han pogut participar en la diagnosi i en l'elaboració dels continguts del Pla.

Quant a la fase de redacció, el primer esborrany presentat per part de la Direcció de Participació i Associacionisme de l'Ajuntament de Barcelona va ser clarament insatisfactori, atès que només incorporava prop de la meitat de les aportacions recollides en el primer informe del Consell de Ciutat (en quedaven excloses 24 d'un total de 51). Quant al segon esborrany, presentat el mes de maig, incorporava 40 esmenes de les 55 proposades. L'últim esborrany, presentat el mes de juny, conté la totalitat de les esmenes acordades en el marc d'aquesta Comissió i formulades tant per part de la Comissió per al PDMPC del Consell de Ciutat, com per part de les entitats de la ciutat acordades en el marc d'aquesta Comissió.

Per consegüent, quant al procés de redacció del PDMPC, el Consell de Ciutat constata dues etapes. A la primera, la comunicació amb l'Ajuntament va ser menys fluïda i la seva receptivitat escassa, segons va demostrar un primer esborrany molt allunyat de les aportacions fetes pel Consell i recollides en el primer dictamen. En canvi, a la segona etapa, en el segon esborrany i, sobretot, en el tercer, s'ha

fet evident un nivell de receptivitat més elevat. El Consell de Ciutat felicita l'Ajuntament per aquest canvi en la gestió del procés de redacció del PDMPC.

El Consell de Ciutat també vol fer constar que el suport tècnic en matèria de participació ciutadana durant el procés de seguiment del disseny del PDMPC ha estat insuficient, per la qual cosa insta l'Ajuntament a garantir que en les properes actuacions facilitarà a la comissió corresponent un suport tècnic adequat i professionals especialitzats en la matèria en qüestió. Aquesta mancança s'ha compensat, en part, mitjançant una tasca minuciosa en termes de plantejament i de debat i, en la majoria dels casos, amb la incorporació de totes les esmenes presentades a la Comissió. En aquest sentit, el Consell de Ciutat es congratula per la generositat i la flexibilitat mostrades per tots els actors implicats en el procés (grups municipals, tècnics municipals i externs, representants d'entitats i ciutadans a títol individual), cosa que sens dubte ha contribuït al bon resultat final.

2. Valoració del contingut del PDMPC

El primer esborrany, presentat el mes de febrer, tenia un perfil clarament tècnic i el valor de la participació ciutadana era instrumental, atès que no recollia l'esperit de la proposta –amb un perfil polític més elevat– formulada pel Consell de Ciutat, ni alguns elements essencials del contingut, com ara la consideració de la participació ciutadana com a element nuclear de la democràcia en les seves vessants representativa, participava i directa. Al segon esborrany del PDMPC, presentat a finals del mes de maig, es va observar un canvi d'orientació que ha culminat en l'últim esborrany del mes de juny. El Consell de Ciutat considera que, gràcies, en bona part, a la bateria d'esmenes presentades, el pla director resultant és un text que es caracteritza per un perfil polític més elevat i per ser més ambiciós en els seus plantejaments i objectius, tal com correspon al document que haurà de guiar la participació al llarg dels propers cinc anys.

Tot i que l'últim document del PDMPC manté l'estructura anterior i no inclou la proposta d'ordenació que plantejava el Consell de Ciutat en el seu informe d'aquest mes de gener, cal dir que sí que incorpora els elements substantius de les propostes fetes aleshores i de les esmenes presentades posteriorment i que han tingut un suport majoritari, segons es constata a l'annex d'aquest dictamen. Les aportacions principals són:

- Impulsar la democràcia representativa, la qual cosa comporta millores en la participació quant a l'exercici del vot, així com en els mecanismes de comunicació i de seguiment per part dels representats.
- Millorar la democràcia participativa mitjançant un ampli ventall de mesures orientades a optimitzar l'eficàcia i l'eficiència dels òrgans i dels processos participatius, a

racionalitzar-ne el desplegament i l'articulació, i a augmentar-ne la qualitat.

- Avançar en el foment de la democràcia directa, tot aprofundint en les mesures que preveu la normativa municipal vigent, en especial, la consulta ciutadana, la iniciativa ciutadana i la gestió cívica d'equipaments.
- Reconèixer i potenciar el paper de les associacions com a entitats d'interès ciutadà i com a actors que contribueixen a promoure i a estructurar la participació ciutadana, reforçant-lo mitjançant les conclusions del II Congrés d'Associacions de Barcelona i avançant en el model de cogestió de Torre Jussana com a espai de coordinació associativa de la ciutat.
- Impulsar un model de participació accessible a tota la ciutadania i que presti una atenció especial als col·lectius no gaire proclius a utilitzar els mecanismes formals de participació –com ara els joves, la gent gran o les persones nouvingudes–, a més de garantir l'accessibilitat física i comunicativa de les persones amb discapacitat.
- Reconèixer el nou rol del Consell de Ciutat com a òrgan de participació de la ciutat i espai de disseny de polítiques públiques, incloent-hi la seva autonomia a l'hora de fer el seguiment i l'avaluació d'aquestes polítiques, així com la seva funció d'interlocutor singular amb el Govern de la ciutat, les entitats i la ciutadania.

Per tot això, el Consell de Ciutat valida l'esborrany del Pla director municipal de participació ciutadana presentat a la Comissió el 22 de juny de 2010.

Annex 1. Aportacions al debat i seguiment del procés d'elaboració del PDMPC

Aprovat al Ple del Consell de Ciutat de 26-1-10

Com a màxim òrgan de participació de la ciutat, el Consell de Ciutat, mitjançant la Comissió de Treball creada a aquest efecte i d'acord amb les seves funcions de validació i espai de debat qualificat, ha fet un seguiment de la metodologia i del procediment d'elaboració del Pla director municipal de participació ciutadana de Barcelona, alhora que ha efectuat un procés de debat intern per tal de fer arribar les seves propostes perquè s'incloguin en el seu contingut.

1. Aportacions substantives al Pla director municipal de participació ciutadana de Barcelona 2010-2015

El debat per a la formulació de propostes per al nou PDMPC es va dur a terme en la Comissió de Treball corresponent als dies 11 de juny, 20 de juliol, 16 de setembre i 7 i 22 d'octubre de 2009. Fruit d'aquestes sessions, es van fer un seguit d'esmenes i aportacions al document de treball presentat per l'equip de la Direcció de Participació i Associacionisme de l'Ajuntament de Barcelona.

Aquestes propostes afecten el marc –que inclou els principis i valors, l'abast i les finalitats–, els eixos estratègics principals del Pla director que ens ocupa i la mateixa estructura del document de treball. En aquest sentit, es va proposar una nova ordenació de les línies de treball, en coherència amb les finalitats que es creu que ha de tenir el Pla.

A continuació, recollim el redactat d'aquests apartats clau del PDMPC tal com quedarien, amb la inclusió de les aportacions esmentades.

1.1 El marc del PDMPC

L'elaboració del PDMPC implica definir i determinar els objectius generals i específics (per àmbits, territoris i instàncies) de la participació a Barcelona, els reptes i les etapes que caldrà assolir. També caldrà determinar uns valors, principis i criteris per a la participació a la ciutat, concretant els rols i funcions de cada actor bàsic (ajuntament, ciutadania, entitats i d'altres actors), així com la seva articulació. Aquests principis, valors i criteris de la participació ciutadana a Barcelona parteixen de les definicions i acords expressats a l'agenda local de la participació, aprovada per la Federació Espanyola de Municipis i Províncies i la Federació Catalana de Municipis en les seves jornades de Barcelona del novembre de 2006.

El marc del PDMPC indica els principis i valors, abast i finalitats del PDMPC, en els termes que segueixen, en els quals hom haurà d'enquadrar els objectius, organització, instàncies, rols, funcions i processos del PDMPC.

1.1.1 Principis i valors

El Pla director municipal de participació ciutadana és un instrument de planificació amb què es dota el Govern de Barcelona per tal d'orientar la participació ciutadana en els propers cinc anys. Té, doncs, voluntat de convertir-se en el full de ruta de la participació a Barcelona a mitjà termini i ha de vetllar per l'impuls d'una nova governança, més coresponsable, participativa i relacional.

La construcció col·lectiva de la ciutat persegueix el foment del capital social, la millora de la cohesió i de la qualitat de vida de la seva ciutadania i les solucions compartides davant els reptes de Barcelona. Implica un compromís del Govern per garantir i millorar els canals de comunicació i de

relació, i per aprofundir en les pràctiques democràtiques, des de la democràcia representativa fins a la democràcia directa.

En definitiva, la perspectiva del PDMPC és fomentar el creixement de la participació ciutadana, com a aprofundiment de la democràcia representativa i com a afegit de qualitat en la gestió de les polítiques públiques. S'aposta per un creixement quantitatiu (de persones i d'entitats) i qualitatiu (d'implicació i de responsabilitat compartida) de la participació.

Per tal que aquests objectius siguin comuns a tota l'estructura municipal, cal que, en la seva definició i en la seva execució posterior, s'hi involucrin totes les regidories, districtes, àmbits i serveis. Aquesta transversalitat i integralitat del Pla afecta, per tant, totes les àrees, tot el territori i tota l'organització.

1.1.2. Abast

El marc del PDMPC té quatre dimensions principals que en determinen l'abast i les condicions:

1. El seu objecte és la participació impulsada i promoguda des del Govern de l'Ajuntament de Barcelona, i, per tant, no inclou aquella participació que la ciutadania impulsa o promou des de les associacions o a títol individual en qualsevol àmbit o territori de la ciutat.
2. La responsabilitat en l'execució correspon a tota l'organització municipal, mitjançant un treball coordinat i transversal, per tal que la política participativa guanyi en eficàcia i eficiència.
3. Es dissenya amb una metodologia participativa, amb la voluntat que obtingui un alt nivell de consens en la seva

planificació i redacció. Aquesta participació també s'aplica a l'execució, seguiment i avaluació.

4. Es planteja amb criteris de sostenibilitat, definint acuradament el contingut de les polítiques que es faran participativament a partir dels plans de treball de cada òrgan de participació. Cal reservar els processos i mecanismes de participació per a les qüestions més interessants, efectives i realitzables, per evitar un col·lapse de les entitats.

1.1.3 Finalitats

Millorar la qualitat democràtica a la ciutat de Barcelona, tot fomentant la participació de la ciutadania barcelonina en la gestió dels afers públics de la ciutat. Promoure la governança i la coresponsabilitat a partir de:

1. Impuls a la **democràcia representativa**. Millorar la participació de la ciutadania en l'exercici del vot, així com en els mecanismes de comunicació i seguiment per part dels representats.
2. Millora de la **democràcia participativa**. Millorar els òrgans, canals, tècniques i metodologies de participació existents a la ciutat per tal de fer-los més inclusius, eficaços, coordinats i eficients.
3. Avançar en el foment de la **democràcia directa**. Aprofundir i facilitar l'exercici dels mecanismes de democràcia directa que recullen tant la Carta municipal com les Normes reguladores de la participació ciutadana.

1.2 Línies de treball per a l'elaboració del PDMPC

Es proposen cinc eixos estratègics estructuradors de la

política de participació ciutadana de l'Ajuntament de Barcelona. Són:

1. Millora democràtica en general.
2. Impuls a la democràcia representativa.
3. Millora de la democràcia participativa.
4. Avançar en el foment de la democràcia directa.
5. Millorar la gestió de la política de participació de la ciutat (pel que fa a l'organització municipal).

A continuació, es desenvolupen cadascun d'aquests eixos estratègics.

1. La política de participació a la ciutat de Barcelona ha de girar entorn de la millora de la qualitat democràtica a la nostra ciutat. Inclou:

a) Definició de la política de participació

Caldrà definir quines seran les polítiques que es faran seguint processos participatius. Cal tenir en compte, entre d'altres, els criteris d'interès ciutadà. Per exemple, es posaran a consulta ciutadana els projectes més estratègics per a la ciutat.

b) Sensibilitzar el conjunt de la ciutadania sobre les polítiques participatives promogudes (en lloc "d'impulsades") pel Govern

Es considera fonamental motivar la ciutadania i acostar els espais de participar a la gent del carrer. En aquest sentit, l'experiència del procés participatiu per a la remodelació de la Diagonal es considera una oportunitat i alhora un possible referent. Precisament, es considera que una forma clau –i econòmica– per incentivar la participació és vetllar per la seva qualitat, ja que la satisfacció generada és bàsica per desencadenar la difusió boca-orella i reforçar-ne així l'efecte demostratiu.

En aquest sentit, cal promoure accions que tinguin una visibilització i un èxit notables (per exemple, la gestió d'equipaments públics per part d'entitats).

D'altra banda, cal considerar, com a públic diana, la població adolescent i jove (entre 16 i 18 anys), pel fet que són els que en poc temps podran accedir al vot i ja poden participar en processos participatius, com en la consulta per la Diagonal.

També cal tenir en compte les mobilitzacions ciutadanes, que sovint són a partir de problemes concrets. Aleshores, cal entrar-hi en contacte per tractar d'interessar la gent en la participació en temes més globals i estratègics.

c) Comunicar la política de participació

Una gran part de la ciutadania, i en menor mesura del seu teixit associatiu, desconeix les possibilitats de participar i influir en la governança de la ciutat, més enllà dels drets reconeguts d'informació, suggeriment o queixa davant les institucions municipals. Caldrà definir elements de pedagogia, comunicació, motivació i mobilització de la ciutadania.

La informació ha de ser sintètica –però a la vegada exhaustiva– i a l'abast de tota la gent.

Una bona manera de fer difusió és la presentació de bones pràctiques per part de les mateixes associacions implicades en experiències participatives interessants.

La web del Consell de Ciutat i el seu model de portal de webs de consells permet esdevenir un fòrum de tots els consells i espais de participació ciutadana de la ciutat.

Cal aprofitar també espais festius, com ara la Festa

de la Mercè, per mostrar actuacions i espais de participació, com ja es fa amb el Consell de Ciutat.

2. Impuls a la democràcia representativa.

Esdevé necessari crear eines que millorin la participació de la ciutadania en l'exercici del vot en la línia de promoure el vot i els mecanismes de comunicació i transparència dels representats polítics.

Cal que tant l'equip de govern com l'oposició retin comptes. Per exemple, el Pla d'actuació municipal (PAM) es revisarà també a meitat de legislatura i tindrà un seguiment continuat del Consell de Ciutat.

3. Millora de la democràcia participativa.

En referència a aquest model, cal millorar els òrgans, canals, tècniques i metodologies de participació existents a la ciutat per tal de fer-los més inclusius, eficaços, coordinats i eficients. Es planteja un treball amb aquests objectius:

a) Racionalitzar i estructurar els òrgans de participació de la ciutat

L'alt nombre d'òrgans, processos i mecanismes de participació i les interrelacions entre aquestes instàncies requereixen un alt nivell de coordinació i de lideratge organitzatiu per part de l'Ajuntament de Barcelona, amb l'objectiu de millorar-ne l'eficàcia, minimitzar els esforços i economitzar els recursos disponibles. Caldrà, per tant, racionalitzar i reorganitzar el mapa de la participació a la ciutat, als districtes i als barris, simplificant-lo i adequant-lo a les necessitats específiques dels territoris i dels àmbits,

i a les possibilitats i característiques dels actors socials implicats en els processos.

En relació amb aquesta problemàtica general, es fa un seguit de propostes:

- Per evitar la proliferació d'òrgans, cal fixar criteris per a la creació de comissions o consells (per exemple, que ho decideixi una majoria qualificada, que es decideixi en fred i no pas com a reacció de fets puntuals, etc.).
- Donar una dimensió col·lectiva a la funció dels consells i comissions: disseny de polítiques a partir de la detecció de necessitats, diagnosi i seguiment d'actuacions.
- Distingir consells, comissions i processos participatius, i reordenar els espais actuals de participació, per tal que cadascú s'organitzi segons el que faci (els consells són espais consultius i propositius, les comissions permeten definir polítiques públiques de forma concertada, etc.).
- Formació als membres dels consells i, específicament, als secretaris, vicepresidents i presidents de consell. Tenir cura especialment del moment d'acollida de nous membres.
- Creació de taules com a alternativa a la creació de nous consells.
- Reforçar les diverses comissions de seguiment de cada barri.
- Simplificar els òrgans de participació, per tal d'evitar duplicitats (exemple: Consell de Dones i Comissió de la Dona).

Cal fer compatibles la proximitat i la concreció territorial o sectorial dels processos participatius, amb una estratègia participativa a escala de ciutat. Això demana una bona coordinació i articulació de les instàncies de cada districte (i dels seus barris), entre districtes i entre la ciutat i els districtes.

Pel que fa a l'articulació dels nivells territorials i sectorials dels espais de participació, cal:

1. Articular agendes entre consells per no repetir els mateixos temes i per facilitar el seguiment dels diferents nivells (fixar dates per evitar solapaments entre nivells territorials, per exemple).
2. Garantir l'accés a la informació generada per tots els consells.
3. Inclusió automàtica de les vicepresidències associatives sectorials territorials (per exemple, consells escolars de districte) al consell sectorial de ciutat corresponent.
4. Inclusió dins dels consells de districte de representants dels òrgans sectorials que treballen en el corresponent territori.
5. Fer un mapa d'òrgans de participació i d'entitats i orientar aquestes vers l'espai més adequat.

Cal repensar l'estructura de participació dels districtes per no duplicar estructures, òrgans i processos. Els barris, com a unitat natural, han de tenir òrgans de participació, però sense sobreposar-li excessius espais més. Cal racionalitzar aquesta estructura i simplificar la participació. Cal fer els òrgans més accessibles i apropar la participació. En aquest sentit, es fan les propostes següents:

1. Articular agendas (que es tinguin en compte mútuament) per evitar que es repeteixin temes.
2. Fer un mapa d'espais de participació a escala de districte, tenint en compte els espais municipals i els no municipals (per exemple, accions comunitàries).
3. Utilitzar, com a espais per recollir la veu de la ciutadania, equipaments de proximitat com ara les biblioteques, els ateneus i els mercats, a més dels centres cívics.
4. Coordinació pel que fa a secretari, vicepresidència i presidència entre consells de ciutat, de districte i de barri.
5. Distingir clarament consells de comissions.
6. Tenir en compte la ubicació i el territori d'influència dels serveis a l'hora d'abordar les qüestions que hi tenen a veure (l'àmbit del barri no sempre és el més adequat).

Cal donar preeminència als òrgans i espais participatius de barri, pel fet que és l'àmbit on es pot implicar més fàcilment la ciutadania. Cal prevenir del perill de convertir els consells de barri en audiències públiques. Ara bé, hi ha una limitació en les competències traspassades als districtes, i això limita el marge d'incidència participativa dels consells de barri i de districte.

Cada barri ha de poder estructurar la seva participació. S'ha de procurar no crear estructures massa rígides ni uniformes, per tal que les eines de participació puguin adequar-se a cada territori. Cal promoure la innovació i la difusió de bones pràctiques participatives d'uns barris i d'uns districtes a uns altres, sense pretendre que a tot arreu s'apliquin les mateixes fórmules.

Com a propostes concretes en relació amb els consells de barri, hi ha:

1. En els consells de barri, s'hi han de tractar els temes d'actualitat a proposta de les entitats i gent representada.
2. Promoure la participació de la ciutadania a títol individual.
3. Els consells de barri han de ser considerats com a espais formatius.
4. Creació de comissions sectorials o per temes en l'àmbit del barri, amb representació al consell de barri.

b) Millorar la qualitat de les instàncies i dels processos participatius

Cal garantir l'assoliment adequat de les etapes dels processos participatius –la informació, el debat i les deliberacions, la incidència, el retorn de la informació, el seguiment i l'avaluació d'aquests processos. Informació, transparència, abast i límits, metodologies adequades, gestió dels processos basada en l'excel·lència, aplicació, seguiment i avaluació són dimensions bàsiques de tot procés que cal definir i optimitzar en cada instància i projecte de participació. Es posa èmfasi en el fet de conèixer, d'entrada, l'abast i els límits de tot espai participatiu (per exemple, cal deixar clar que els consells són espais consultius, no decisoris).

Caldria introduir, per tant, noves metodologies i compromisos en les fases d'elaboració de memòries i normalitzar la fase avaluadora en tots els àmbits de la participació ciutadana.

Les sessions i les deliberacions en els diversos espais de participació haurien de ser moltes vegades més àgils i dinàmiques. Cal millorar els nivells d'informació anteriors (canals per participar, documentació prèvia) i posteriors (seguiment, avaluació, difusió) a la fase de deliberació que es dona en els espais de participació¹.

També, com a qüestions derivades del mateix desenvolupament de les sessions, és necessària més agilitat en les actes, flexibilitzar els ordres del dia i donar resposta adequada dins el termini establert i en la forma escaient a totes les intervencions, especialment en les audiències i els consells de districte. A més, es demana que es tinguin en compte els ritmes diferents de ciutadania, entitats i professionals.

Com més oberts siguin els elements de debat, millor (ordres del dia, etc.); cal fugir de regular en excés les dinàmiques. Cal avançar envers pràctiques més col·laboratives i de cogestió. S'ha d'anar més enllà del model d'audiències públiques, vers un model més centrat en la participació en el disseny, execució i seguiment de projectes. Cal que els temes estiguin prèviament elaborats (amb diagnosi i reculls de dades), i que les persones que hi participen tinguin accés a la informació prèviament, de manera que no es comenci de zero.

1. Així, per exemple, dues de les aportacions de les federacions i dels consells sectorials al PAM 2007-2011 apunten la manca d'informació del que s'està fent i del que es farà, i que no es fa seguiment i avaluació de la tasca dels consells. D'altra banda, a l'informe Les associacions de Barcelona i la participació en els afers municipals (pàgina 27) es diu que el 63% de les associacions "fa una valoració negativa de la informació i documentació que es dona i l'equip tècnic que impulsa els processos". També, a la pàgina 46, les persones de les entitats entrevistades consideren majoritàriament que: "Cal clarificar bé els diferents objectius i funcions de les reunions en cada moment: informació/consulta/decisió." Finalment, a la mateixa pàgina s'apunta: "Les audiències públiques són massa llargues i només són informatives."

Les aportacions de les federacions i dels consells sectorials al PAM 2007-2011 apunten en la mateixa direcció, i assenyalen que "no es dona resposta a totes les intervencions (audiències i consells de districte)".

Cal millorar els canals d'informació sobre les actuacions i les propostes de futur de l'Ajuntament per al conjunt de la ciutat i per als districtes i barris. Els actors implicats no aprofiten suficientment les noves tecnologies i els canals d'informació disponibles, com ara les webs municipals o el 010², per tal de fer front a la complexitat dels reptes actuals i la diversitat d'actors socials. La seva utilització, i la recerca de noves formes de comunicació més eficaces, repercutiria en una major eficiència i agilitat dels processos participatius, tot i tenir en compte, alhora, els canals tradicionals d'informació i comunicació entre els actors participants.

Per tal de millorar la coordinació, la comunicació i la relació, calen accions formatives per a tots els actors presents en els òrgans i processos de participació. Aquesta formació pot ser general, sobre mètodes i aspectes organitzatius, o específica, sobre temàtiques concretes o puntuals d'àmbit de ciutat, de districte o de barri³.

Tant en consells de ciutat com de districte, s'ha de millorar la dinàmica participativa de les sessions, i dotar-les de capacitat per fer front a temes d'actualitat que requereixen una ràpida capacitat de resposta⁴.

A més, s'apunten les propostes següents:

- Millorar la qualitat de les aportacions dels participants en els consells, mitjançant mesures com la invitació de

2. A tall d'exemple, i segons l'enquesta òmnibus municipal. Presentació de resultats. (pàgina 7), només el 3,8% dels enquestats es dirigiria al 010 per participar o suggerir una proposta a l'Ajuntament, i el 18% per Internet. Tan sols el 4,6% dels ciutadans coneix la web municipal com a forma de participació (pàgina 9).

3. Al Diagnòstic dels òrgans i mecanismes formals de participació de l'Ajuntament de Barcelona (pàgina 60) es diu literalment que "hi ha una falta d'intercanvi d'informació a nivell intern entre ciutat i districtes i de doble sentit, de dalt a baix i de baix a dalt".

4. Op. cit. Pàgines 60-61.

representants d'entitats expertes en els temes tractats i la remuneració de tasques.

- Pla d'acollida als nous membres dels consells, per tal que interioritzin el nou rol.

Pel que fa als processos participatius, s'està d'acord en el fet que haurien de rebre l'aval del consell corresponent, la qual cosa comporta un acord multilateral. Això es pot donar tant en l'àmbit de la ciutat, com de districte i de barri.

Finalment, el PDMPC haurà d'incloure els seus propis criteris, indicadors i processos d'avaluació, per tal de poder seguir i validar la seva aplicació i desplegament. Es creu que l'avaluació ha de ser a posteriori i l'han de fer la gent que treballa en els espais de participació, així com les persones destinatàries de les actuacions. S'insta, així mateix, a fer un esforç d'avaluació de l'activitat duta a terme en els consells (en els processos participatius és més fàcil). Cal buscar criteris d'eficiència (acords presos per nombre de reunions, per exemple), però també de traçabilitat, que permetin resseguir l'impacte i els resultats dels acords assolits.

S'assenyala que l'Observatori Municipal de la Democràcia Participativa, recentment creat pel consistori, i on és representat el Consell de Ciutat, com a òrgan que ha de vetllar per l'avaluació de l'actuació participativa municipal. Ara bé, s'insta al fet que es doti aquest organisme dels recursos necessaris (especialment, recursos humans) per tal de poder dur a terme aquesta comesa. Amb tot, s'indica que caldria habilitar algun dispositiu (per exemple, via Internet) perquè qualsevol ciutadà o ciutadana pugui seguir la petjada de qualsevol tema tractat a qualsevol espai de participació.

També caldrà definir els recursos necessaris per a la seva plena execució.

c) Reforçar la presència de la xarxa associativa en els espais de participació

Augmentar i reforçar la presència de la xarxa associativa de la ciutat és una condició indispensable per a la qualitat de la política participativa de l'Ajuntament, que posa l'accent en el reconeixement de les entitats com a interlocutores privilegiades de la seva política participativa. Aquesta presència hauria de reflectir la diversitat associativa pel que fa als àmbits territorials i sectorials d'actuació de les mateixes entitats, que actuen com a canal de transmissió d'informació i d'interlocució en els diversos espais de participació.

S'insta a promoure la vertebració del moviment associatiu. Es tracta de fomentar que la gent s'associï, més que l'augment del nombre d'entitats. O sigui, la idea seria tenir menys entitats amb més associats. S'apunten algunes propostes: promoure la fusió d'entitats, garantir la presència de les entitats grans en els principals fòrums de la ciutat (però també de les petites en el barri).

Així mateix, cal reconèixer la tasca de gestió d'equipaments que fan les entitats com a part de la política participativa municipal. Caldria incloure'n les memòries al corpus de polítiques participatives de la ciutat. En el futur, la política municipal en relació amb les associacions també haurà d'articular-se amb la política de participació ciutadana.

Cal reforçar els dispositius i recursos que facilitin la participació qualificada dels membres d'associacions. Si hi han de dedicar temps i s'exigeix preparació i qualitat en l'opinió, cal pensar en sistemes de compensació.

Les associacions no han d'actuar com a corretja de transmissió de l'Administració. En determinats temes tenen visions diferents i resulta bo i enriquidor que es difonguin posicions diferents.

D'altra banda, es proposa estudiar el sistema d'aval entre entitats d'un sector per al reconeixement de candidatures per a determinats òrgans de participació.

En la mateixa línia, es recomana estudiar amb deteniment la conveniència d'establir el vot proporcional en funció de la representativitat de cada entitat, o bé mantenir el vot igualitari entre les associacions participants en aquells òrgans de participació que preveuen la votació com a mecanisme de presa de decisió.

Finalment, a propòsit de la participació individual, es considera que no ha de plantejar-se com a oposada a la participació a través d'associacions. Ans al contrari, cal compaginar la participació a títol individual amb la que es canalitza a través d'entitats, com es fa al Consell de Ciutat. Més que en el fet d'optar exclusivament per una via o altra, la clau està en el fet que les persones que esdevinguin membres dels consells adoptin una perspectiva de defensa d'interessos col·lectius i no particulars (tant si són entitats, com si són ciutadans o ciutadanes individuals). A uns i a altres, caldrà explicar-los bé, doncs, què se n'espera com a consellers i conselleres.

d) Incloure la diversitat de la ciutat en les seves instàncies participatives

La política participativa del Govern municipal, que s'adreça al conjunt de la ciutadania, associada o no, ha de realitzar l'esforç necessari per fer possible la universalització de la participació ciutadana, cercant la implicació de persones i col·lectius amb escassa o diferent presència en òrgans i

processos participatius impulsats des de l'Ajuntament, com ara la gent més jove –especialment les persones de 16-24 anys– i les persones nouvingudes. En el cas dels joves, es considera especialment important que es vetlli per l'eficiència i eficàcia de les actuacions participatives per prevenir-ne la desmotivació.

Una fórmula per compensar la manca de representació de certs col·lectius i, especialment, de les minories esmentades és introduir persones d'aquests grups com a "persones d'especial rellevància" o experts, tant als consells, com a les comissions (per exemple, persones nouvingudes a la Comissió de Treball sobre Turisme del Consell de Ciutat); o bé a través de la votació de les entitats als seus representants. Ara bé, hom és conscient que no sempre trobarem associacions formalment constituïdes en representació dels esmentats col·lectius. Davant d'aquest fet, el Consell de Ciutat recomana que se'ls doni consideració i tracte d'entitat. Pel que fa al col·lectiu jove, es planteja la possibilitat d'obrir excepcionalment espais participatius propis. En canvi, en el cas de la població d'origen nouvingut, es considera més adequada la participació a través d'entitats locals o bé d'entitats de persones nouvingudes que s'incorporin de forma transversal als diferents espais sectorials i territorials.

D'altra banda, cal potenciar la participació (informació/ comunicació) als barris, i la d'aquelles persones o grups que tenen més sentiment de llunyania o de falta de participació, malgrat el gran nombre de consells existents⁵.

5. De les aportacions ciutadanes individuals al PAM 2007-2011 s'infereixen, entre d'altres, aquests aspectes:

1. La ciutadania no se sent suficientment escoltada.
2. La manca de comunicació dóna sentiment de llunyania.
3. El llenguatge no és clar.

L'informe Les associacions de Barcelona i la participació en els afers municipals (pàgina 61) també assenyala que "existeixen dos canals d'informació molt vàlids encara per explotar en termes de participació: el 010 i les webs municipals".

Aquesta informació es fonamenta en millors pràctiques comunicacionals, efectivitat en la resposta a les queixes o aportacions i un llenguatge més entenedor (en lloc de "més clar i accessible a la ciutadania").

Convé incloure l'opinió dels usuaris dels serveis en tots els temes, procurant implicar les persones i els sectors que habitualment no participen.

e) Obrir tots els espais municipals a la participació ciutadana

Cal anar més enllà dels consells i aplicar la participació a instituts municipals i empreses municipals i, en general, a organismes públics participats per l'Ajuntament de Barcelona, així com també als espais de govern que no disposen de consell de participació, especialment als consorcis municipals amb d'altres administracions.

4. Avançar en el foment de la democràcia directa

Aprofundir i facilitar l'exercici dels mecanismes de democràcia directa que recullen tant la Carta municipal com les Normes reguladores de participació. En aquest sentit, cal treballar amb un doble objectiu:

- a) Redefinir l'aposta de la ciutat per aquest model de participació ciutadana.
- b) Desenvolupar els mecanismes directes que recull la legislació de la ciutat.

Es remarca el fet que les Normes reguladores de participació obren un ventall de possibilitats encara no explorat i permeten incloure en els processos participatius totes les persones residents a la ciutat, sense distinció d'origen.

Així mateix, es valora l'avenç en alguns consells sectorials en la presa de decisions participada. Exemples: elecció de càrrecs rellevants (direcció de museus), distribució del pressupost de l'àmbit, etc.

Pel que fa a les consultes ciutadanes, s'insta a fer-ne sobre temes tan generals com sigui possible, que afectin un nombre important de gent. En aquest sentit, tot i que el procés de transformació de la Diagonal pot esdevenir un referent, no cal esperar projectes tan emblemàtics, ni tan costosos; temes tan directes com ara fer d'un carrer una zona de vianants poden ser-ne objecte, perquè són propers a la ciutadania.

5. Millorar la gestió de la política de participació de la ciutat

Esdevé imprescindible replantejar el model de gestió de la política municipal de participació, tant pel que fa a les eines internes com a les externes. Es proposen les línies de treball següents:

- a) Garantir la transversalitat de la política de participació.
- b) Formació de caràcter intern (administració) i extern (ciutadania i associacions) sobre aquests temes.

Es tracta d'educar en la participació a través de la pràctica més que no pas mitjançant cursos. Cal donar a conèixer al ciutadà els canals i espais de participació, així com donar-li eines per utilitzar-los. De nou, la participació en experiències concretes pot resultar idònia com a espai formatiu: a participar, se n'aprèn participant. En aquest sentit, es considera que els consells de barri poden brindar una oportunitat per a aquest aprenentatge.

Altres qüestions rellevants

Cal revisar el Registre Ciutadà i el Fitxer d'Entitats. Cal saber si les entitats estan en funcionament o no. Així mateix, cal actualitzar amb certa freqüència aquestes bases de dades. En definitiva, es tracta de disposar de recursos útils per a qualsevol procés de participació ciutadana.

3. Pla de treball

PLA DIRECTOR DE PARTICIPACIÓ CIUTADANA

PRIMERA FASE

1 ^a Sessió: 11 Juny 2009	• Validació del procediment d'elaboració del PDMPC i coneixement de la diagnosi.
2 ^a Sessió: 20 Juliol 2009	• Debat sobre l'estructura del PDMPC.
3 ^a Sessió: 16 Setembre 2009	• Debat sobre els principis i valors del PDMPC.
4 ^a Sessió: 7 Octubre 2009	• Debat sobre les línies de treball de l'elaboració del PDMPC.
5 ^a Sessió: 22 Novembre 2009	• Debat i aprovació del dictamen de disseny del PDMPC.

APROVACIÓ DEL DICTAMEN PER EL PLENARI EL 26/01/2010

SEGONA FASE

1 ^a Sessió: 10 Març 2010	• Validació del procediment de debat dels continguts del PDMPC i coneixement de la diagnosi.
2 ^a Sessió: 21 Abril 2010	• Primer debat sobre els continguts del PDMPC: valors, objectius i prioritats, principals òrgans, instàncies i instruments.
3 ^a Sessió: 2 Juny 2010	• Segon debat sobre els continguts del PDMPC: procediments, articulació d'òrgans i instàncies, rol i funcions del Consell de Ciutat i avaluació.
4 ^a Sessió: 22 Juny 2010	• Debat i aprovació del dictamen final de PDMPC plantejada per l'Ajuntament i valoració del procés.

APROVACIÓ DEL DICTAMEN PER EL PLENARI EL 20/07/2010

4. Membres de la Comissió

Sra. Marta Cots

Vicepresidenta Primera del Consell de Ciutat

Sr. Alejandro Goñi

Vicepresident Segon del Consell de Ciutat

Sra. Pilar Díaz

Representant de l'Institut Mpal. de
Persones amb Discapacitat.
De l'apartat dels Consells Sectorials de Ciutat

Sr. Enric Francès

Representant del Consell M.
D'Associacions de Barcelona
De l'apartat dels Consells Sectorials de Ciutat

Sr. Antonio Guillén

Representant del Districte de Sants-Montjuïc
De l'apartat dels Consells Territorials

Sr. Josep Ortiz

Representant del Districte de Nou Barris.
De l'apartat dels Consells Territorials

Sra. Zaida Palet

Representant de la FAVB.
De l'apartat de les Institucions
més Significatives de la Ciutat

Sra. Montse Benito

Representant del Consell
Municipal de Cooperació.
De l'apartat dels Consells Sectorials de Ciutat

Sr. David Prujà

Representant del Consell
d'Associacions de Barcelona.
De l'apartat de les Institucions
més Significatives de la Ciutat

Sr. Toni Codina

Representant de la Taula del
Tercer Sector Social.
De l'apartat de les Institucions
més Significatives de la Ciutat

Sr. Fabià Mohedano

Representant de Moviment Laic i Progressista.
De l'apartat del Fitxer General d'Entitats

Sra. Alba Cuevas

Representant de SOS racisme.
De l'apartat del Fitxer General d'Entitats

Sr. Enric Canet

Representant del Casal dels Infants
per l'Acció Social als Barris.
De l'apartat del Fitxer General d'Entitats

Sr. Ramon Salla

Representant de la Fed. D'Entitats
del Clot-Camp de l'Arpa
De l'apartat del Fitxer General d'Entitats

Sra. Núria Galan

De l'apartat de Persones d'Especial
Relleu Ciutadana

Sra. Rosa Romeu

De l'apartat de Persones d'Especial
Relleu Ciutadana

Sra. Carme Fisse

De l'apartat de Persones del Registre Ciutadà

Sra. Cristina Dacruz

De l'apartat de Persones del Registre Ciutadà

Sr. Ramon Nicolau

Representant del PSC
De l'apartat dels Grups Polítics Municipals

Sr. Joan Anton Sánchez

Representant de CIU
De l'apartat dels Grups Polítics Municipals

Sra. Ester Capella

Representant d'ERC
De l'apartat dels Grups Polítics Municipals

Assistits per:**Sra. Maria José Calvo**

Secretaria del Consell de Ciutat